پارسیان دژ
تاریخ، فرهنگ و میراث ایران

مجموعهٔ مقاله‌ها
نسخهٔ ماندگار

حکومت افشاریه

شکل گیری نیروی زمینی ارتش ملی ایران

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی

انتشار: ۲۴ فروردین ۱۳۹۴ · ۵ دقیقه مطالعه

چکیدهٔ مقاله

نیروی زمینی ارتش ایران به طور کلی بررسی تاریخچه تشکیل نیروی زمینی در ایران را می‌توان از زمان شروع تاریخ مدون آن یعنی دوره مادها مورد بررسی قرار داد که افراد این نیرو به دو دسته سواره نظام و پیاده نظام تقسیم می‌شدند. سپس با تشکیل حکومت هخامنشیان توسط کورش هخامنشی، این نیروها تحت فرماندهی یک نفر درآمده و شکل و سازمان منسجم‌تری یافتند. در زمان داریوش هخامنشی استعداد نیروی زمینی به ۷۰۰ هزار نفر افزایش یافت و رسته‌های پیاده، سواره، اراده‌سواران، مهندسان، نفت‌اندازان، کارگزاران و سربازان جاوید شکل

پارسیان دژ / حکومت افشاریه

نیروی زمینی ارتش ایران

به طور کلی بررسی تاریخچه تشکیل نیروی زمینی در ایران را می‌توان از زمان شروع تاریخ مدون آن یعنی دوره مادها مورد بررسی قرار داد که افراد این نیرو به دو دسته سواره نظام و پیاده نظام تقسیم می‌شدند. سپس با تشکیل حکومت هخامنشیان توسط کورش هخامنشی، این نیروها تحت فرماندهی یک نفر درآمده و شکل و سازمان منسجم‌تری یافتند.

در زمان داریوش هخامنشی استعداد نیروی زمینی به ۷۰۰ هزار نفر افزایش یافت و رسته‌های پیاده، سواره، اراده‌سواران، مهندسان، نفت‌اندازان، کارگزاران و سربازان جاوید شکل گرفت.

اشکانیان نیروی زمینی را به دو گروه سواران و پیادگان تقسیم کردند و اهمیت بیشتری برای رسته سواران قائل بودند. در دوره ساسانیان هم پادگان‌های همیشگی ایجاد شد و هزینه سپاهیان و مزد سربازان از سوی دولت پرداخت گردید.

پس از آمدن مسلمانان به ایران و فروپاشی حکومت ساسانیان، امیران عرب، نیروهایی نیز از ایرانیان در زیر فرمان خود داشتند که در میدان‌های جنگ پیکار می‌کردند و پس از مدتی همین نیروها علم استقلال برافراشتند و در گوشه و کنار ایران حکومت‌هایی تشکیل دادند که دارای ارتش مخصوص خود بود و در این ارتش‌ها، همان شیوه‌های جنگ نیاکان خود را به‌کار می‌بردند. صفاریان، دیلمیان، سامانیان و سایر حکومت‌های متقارن از جمله این حکومت‌ها

بودند. با روی کار آمدن صفویان، ارتش دارای سازمانی متشکل و هماهنگ‌تر شد و نیروی زمینی ارتش به چهار دسته:

۱- سواران

۲- پیادگان

۳- توپچیلر (توپخانه)

۴- نسقچیلر (راهدار و راهبان سپاهیان) تقسیم گشت.

وضعیت نیروی زمینی در دوره افشاریه هم تقریباً شبیه زمان صفویه بود، اما با کشته شدن نادرشاه، آرامش و مرکزیتی که او پدید آورده بود، به یکباره از میان رفت و آشفتگی و بی‌سرو سامانی در ارتش تا نخستین دهه سیزدهم هجری و آغاز فرمانروایی محمدخان قاجار ادامه یافت.

در دوره قاجاریه با همت و تلاش میرزا تقی‌خان امیر کبیر که به حق مقام شامخی در تاریخ ارتش ایران دارد و سپس عباس میرزا، سازمان ارتش ایران مجدداً به صورتی منسجم و هماهنگ در آمد و ارتش ایران به "۱۰تومان" تقسیم شد که هر تومان متشکل از چهار تا ۱۱ فوج و فرمانده هر فوج یک سرتیپ بود.

به‌طور کلی نیروی زمینی ارتش این دوره را بخش‌های زیر تشکیل می‌دادند: ۱) قشون جنوب ایران، ۲) دیویزیون قزاق، ۳)بریگاد مرکزی، ۴) نظام ایالات و ولایات، ۵) قوای داوطلب شرقی، ۶) ژاندارمری، ۷) امنیه و قوای مشابه، ۸) پلیس منظم و ۹) پلیس ایالات و ولایات.

در دوره حکومت رضاخان پهلوی توجه زیادی به امر نظام و اصلاحات وسیع در ارتش می‌شد. در ضمن این اصلاحات، ایران به پنج حوزه نظامی بزرگ تقسیم شد که باید آن را مبدأ تشکیل نیروی زمینی ارتش به صورت اصولی و تقریباً به‌شکل امروزی آن دانست. این پنج حوزه شامل: لشکر مرکز، لشکر شمال غرب، لشکر شرق یا خراسان، لشکر جنوب و لشکر غرب می‌شد. سپس طی سال‌های ۱۳۱۴ تا ۱۳۲۰، تحولات اساسی دیگری در سازمان نیروی زمینی ارتش به‌وجود آمد و این سازمان شامل پنج لشکر، چهار تیپ مستقل، دو واحد توپخانه ۱۰۵ بلند و ضد هوایی شد. در سال ۱۳۱۴ شمسی، درجات نظامی نیز تعیین و اعلام گردید.

در این زمان، مدارس مختلف نظامی مانند مدرسه دیویزیون(برای دیویزیون قزاق)، مدرسه نظام مشیرالدوله(برای بریگاد مرکزی)، مدارس افسیه و سوزافسیه(برای ژاندارمری و کلاس‌های بیطاری) که قبلاً در زمان قاجاریه تشکیل شده بودند، درهم آمیخته شدند و برای اولین بار مؤسسه‌ای به‌نام مدارس نظام کل قشون ایجاد شد. در ادامه، این مدارس به سه مدرسه جداگانه: ۱-مدرسه ابتدایی نظام، ۲-مدرسه متوسطه نظام و ۳-مدرسه عالی نظام تبدیل شدند که نام این سه مدرسه نیز در سال ۱۳۱۴ به‌ترتیب به دبستان نظام، دبیرستان نظام و دانشکده افسری تغییر یافت.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران و پیدایش تغییر و تحولات اساسی در بخش‌های مختلف کشور، از جمله ارتش؛ نیروهای انقلابی موجود در ارتش که بیشتر آنان طی سال‌های گذشته نیز هدایت افراد انقلابی و مذهبی ارتش را بر عهده داشتند، با توجه به وضعیت کشور و بروز هرج و مرج در نقاط مرزی، در زمان شروع تهاجم رژیم عراق به کشورمان که نیروهای ارتش از انسجام و هماهنگی لازم برخوردار نبودند، به مقابله با دشمن متجاوز شتافتند.

نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران در طول هشت سال دفاع مقدس، ۴۵ عملیات گسترده و مؤثر علیه نیروهای متجاوز انجام داد که بیشتر آنها منجر به آزادسازی بخش عمده‌ای از خاک اشغال شده کشورمان شد و

ضربات جبران‌ناپذیری بر پیکره ماشین جنگی عراق وارد گردید.
همزمان با عملیات‌های نظامی این نیرو، کارکنان فداکار و متعهد جهاد خودکفایی آن، دوشادوش سایر نیروهای درگیر در جنگ، ضمن بازسازی و تعمیر و تدارک وسایل و قطعات آسیب‌دیده؛ منشأ خدمات بسیار ارزشمندی برای نیروهای نظامی کشور شدند و اقدام به ساخت قطعات مورد نیاز کردند.
در زمینه امور آموزشی نیز اقدامات زیادی انجام گرفت تا نیروی زمینی ارتش به نیرویی منسجم و مبتنی بر علم روز درآید.
اکنون با گذشت ۲۵ سال از پایان جنگ تحمیلی؛ نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران با گذر از دوران سازندگی و تعمیر تجهیزات و امکانات مورد استفاده خود در جنگ، با استفاده از نیروهای متخصص و مهندسان، توانسته است که تسلیحات و تجهیزات نظامی متعددی را طراحی و تولید کند و به مرحله خودکفایی برسد.
از نظر نیروی انسانی نیز، با گزینش و استخدام نیروهای متعهد، مومن و تحصیلکرده، نیروهای آماده‌ای را جهت دفاع از کشور و نظام جمهوری اسلامی ایران تربیت کرده است.

نیروی زمینی ارتش ایران

نیروی زمینی ارتش ایران

نیروی زمینی ارتش ایران

نیروی زمینی ارتش ایران

نیروی زمینی ارتش ایران

برگرفته شده از تارنگار رسمی ارتش جمهوری اسلامی ایران (آجا)

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «شکل گیری نیروی زمینی ارتش ملی ایران»، پارسیان دژ، ۱۳۹۴.

خواندن مقاله و پیوست‌های آن در وب‌سایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

https://www.parsiandej.ir/articles/1635/pdf/شکل-گیری-نیروی-زمینی-ارتش-ملی-ایران.pdf

آخرین ویرایش مقاله: ۲۷ مهر ۱۳۹۹